

DXSH asosidagi oilaviy va nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarining davlat xususiy sherigchiligini zamonaviy texnologiyalar orqaliy moliyaviy tarmoqlarni yanada soddalashtirish

Yo'ldashev Qodirjon

NamMDTU, "bugalteriya hisobi
va audit" kafedrası dotsenti

Qodirov Xusanboy Soxibjon o'gli

NamMDTU "bugalteriya hisobi
va audit" ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola davlat xususiy sherikchilik asosida faoliyat yuritayotgan MTTLari va oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari yanada rivojlantirish moliyaviy tashkilotlar tomonidan taminlash va ularga bolgan budjet mablag'lari yana katta qiymatda joylash va bu bo'yicha ajratilgan mablaglarning qay tartibda sariflanishi va MTTLar va oilaviy nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun qayt tartibda mablaglar ajratilishi va davlat granddlari, imtiyozlar va yana boshqa qo'shimcha subsidiyalarning ajratish va ularning yuritish bo'yicha raqamliy texnologiyalar orqaliy soda tartibda boshqarish, Davlat xususiy sherigi hisoblangan MTTLardagi mablag'larni qaysi tartibda ajratish bo'yicha qanday ishlar amalga oshirilishi yuzasida amaliy va tahliliy konikmalarni yoritib beradi.

Kalit so'z: maktabgacha ta'limni rivojlantirish, xususiy sektor ishtiroki, ijtimoiy innovatsiyalar ta'lim sohasida DXSH model, moliyaviy integratsiya, to'lov tizimlarini raqamlashtirish, onlayn monitoring, moliyaviy inklyuzivlik, davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlashi, xususiy, investitsiyalarni jalb qilish, samarali boshqaruv, innovatsion xizmatlar,

ijtimoiy, sheriklikni kuchaytirish, elektron hujjatlashtirish, onlayn audit va nazorat taʼlimni moliyaviy barqarorlashtirish

Annotation: This article highlights practical and analytical approaches to further developing family-based and non-state preschool educational institutions operating under public-private partnership (PPP), ensuring their financial support through financial institutions, allocating greater budgetary funds to them, and regulating the procedure of fund allocation and spending. It also addresses the distribution of state grants, benefits, and additional subsidies, and managing them in a simplified way through digital technologies. Furthermore, it presents the procedures for allocating funds to PPP-based preschools and outlines the measures implemented in this regard.

Keywords: development of preschool education, private sector participation, social innovations, PPP model in education, financial integration, digitalization of payment systems, online monitoring, financial inclusiveness, government financial support, attracting private investments, effective management, innovative services, strengthening social partnership, electronic documentation, online audit and control, financial sustainability of education.

Аннотация: В статье освещаются практические и аналитические подходы к дальнейшему развитию семейных и негосударственных дошкольных образовательных учреждений, работающих на основе государственно-частного партнерства (ГЧП), обеспечению их финансовой поддержки со стороны финансовых институтов, увеличению объёмов бюджетных средств, выделяемых на эти цели, а также регулированию порядка распределения и расходования средств. Рассматриваются вопросы предоставления государственных грантов, льгот и

дополнительных субсидий и управления ими в упрощённом порядке с использованием цифровых технологий. Кроме того, описывается порядок выделения средств дошкольным учреждениям на основе ГЧП и меры, предпринимаемые в этом направлении.

Ключевые слова: развитие дошкольного образования, участие частного сектора, социальные инновации, модель ГЧП в образовании, финансовая интеграция, цифровизация платёжных систем, онлайн-мониторинг, финансовая инклюзивность, государственная финансовая поддержка, привлечение частных инвестиций, эффективное управление, инновационные услуги, укрепление социального партнёрства, электронный документооборот, онлайн-аудит и контроль, финансовая устойчивость образования .

Kirish: bugun kunda barcha davlatlar to'liq holatda davlat va xususiy tashkilotlarni yangi telokomunikatsiyon texnologiyalarni integratsiya qilish orqaliy. Samaraliy va qulay tartibda boshqarilmoqda bunga kora biznin yurtimizda ham maktabgacha ta'lim tashkilotlarni ham to'liq integratsiya qilish va ulaning tegishliy idoralar maktabgacha ta'lim tashkiloti vazirligi, moliya vazirligi va budjet tashkilotlari bilan birgalikda ishlashning eng qulay yechimi sifatida qaralmoqda. Bu bo'yicha 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son, "Oila va xotin-qizlarni tizimli qo'llab-quvvatlashga doir ishlarni yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" qarorning ijrosini taminlash yuzasida bugungi kundagi ayol va qizlarimizni to'liq holda ish bilan taminlash bo'yicha maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ishlab o'z faoliyatini yuritayotgani ayol qizlarni ish bilan taminlash va ularni o'qitish boyich ko'p tarmoqliy ishlar olib borilmoqda. 2022-yil 7-martdagi PF-87-son farmonlari hamda "Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni yanada rivojlantirish bo'yicha qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida qaroori bunga kora davlat xususiy

sharikchilik asosida faoliyat yuritayotgan maktabgacha taʼlim tashkilotlariga davlat grandlarni belgilash va subsidiya va kompensiyalar toʻlash boʻyicha qoʻshimcha nizom va malum bir qoshimchalar belgilandi. Mamlakatimizdagi maktabgacha talim tizimida yangi tizimlarni yoʻlga qoʻyish orqali samaraliy taʼlimni, toʻliq holdagi qamrovni va uzoq mudatliy moliyaviy barqarorlikni taminlashga zamin yaratadi. Shu kabi yangi tizimlar va oilaviy nodavlat MTTlarga yaratilayotgan imkoniyatlarni tahlili qilamiz.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR: Shuningdek bugungi kundagi davlat xususiy sharikchilik asosidagi maktabgacha taʼlim tashkilotlarning maqbuiki va ularda yaratilayotgan imkoniyatlarning barcha uchun qulaylik. Davlat sheriki maqomida faoliyat yuritayotgan yuridik shaxsalar investorlar tomonida yangi taʼlim tizimini yaratish va ijtimoiy salohiyatini yanada yaxshilash orqaliy iqtisodiy yuklarni yengilatadi. Bu borada koʻplab davlatlar tajribalarni organishimiz kerak masalan AQSH, Buyuk Britaniya va Ispaniya kabi koʻplab davlat xususiy sharikchilik asosidagi maktabgacha taʼlim tashkilotlarni va ulardagi olimlar Harry Anthony Patrinos, Stephen Ball, Antoni Verger va Pauline Rose kabi olimlar bu yonalishda oʻzlarning faoliyatlarni olib borishgan. Bulardan AQSh davlatining davlat xususiy sharikchilik asosidagi maktabgacha taʼlim tashkilotlaridagi infratuzulmasini yaxshilanishi va raqobatning kuchayishi natijalarga korinadi. Bu borada Harry Anthony Patrinos tomonida olib borilga ishlar natijasida Jaxon banki bilan birgalikda davlat xususiy sektorlarida rivojlanishi va uning iqtisodiy va ijtimoiy qisimlari boyicha tadqiqotar olib brogan. Shu kabi yana bir davlat yani Buyuk Britaniya davlatida ham davlat xususiy sharikchilk asosidagi maktabgacha taʼlim tashkilotlarining moliyaviy erkinlika erishishi uchun ularning davlatlardagi resulslardan foydalanish va kop tarmoqliy ishlar olib borilgan. Buning natijasida davlatdagi davlat xususiy sharikchilik asosidagi maktabgacha taʼlim ortasidagi raqobatning rivojlanishi va talim safatini oshirishga qaratilgan. Bu borada Stephan Ball fikirlariga kora barcha mamlakatlar uchun yagona taʼlim modeli mavjud emas, har bir davlat oʻz ijtimoiy-iqtisodiy sharoitidan kelib

chiqib, ta'lim siyosatini shakllantirishi lozim. Oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berilishi ham ularning o'rtasida sog'lom raqobatni shakllantirishga va bugungi kun talabidagi raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. Ushbu maqolani tayyorlashda statistik kuzatishlar, pragnozlash, taqoslash usulari va metodlardan foydalanildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA: Maktabgacha ta'lim tashkilotning to'liq holda yangi texnologiyalardan foydalanish uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida hodimlarning ishga kelib va davlat tomonidan ajratilgan subsidiyalar tolash ishchining ish joyiga kelib ketishi boyicha malumotlar shaxsni biometrik identifikatsiya qilish texnologiyasi orqali amalga oshiriladi. Bunga kora har bir ishchining ish kuni va oylik bolalarning davomat 40 dan kam bo'lgan tartibda ushbu oy uchun ishchi hodimlarga oylik maoshlar davlat budjeti mablag'laridan ajratilmaydi. Har bir davlat xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun davlat moliya tashkilotidan yilik imtiyozli kreditlar joylanadi, bu kabi imtiyozli kreditlarni olish uchun yurik shaxs tomonidan garov taminotiga ozida qurilayotgan va qulishi butunlay tugatilmagan bino qo'yilishi mumkin. Bino inshoot yuridik shaxsning ayoliga tegishli bo'lgan tartibda ayolining roziligi bilan garov taminoti sifatida qabul qilinadi. Har bir tijorat banki tomonidan ajratilgan mablag'lar (keyingi o'rinlarda maqsadli mablag'lar) bino inshootning qurilishi, tamirlash va to'liq holda qayta qurish uchun maqsadli tartibda ajratiladi. Bunda moliya vazirligi tomonidan tegishli shartnoma asosidagi daslabi bosh shartnoma tuziladi bunda tuzilgan shartnomadan son belgilangan tartibda maqsadli kreditlar berish uchun MTTlar ro'yhati tuziladi. Markaziy bank tomonida belgilangan shartnomaga asosa belgilangan mablag'lar tijorat banklariga ajratiladi. Bu boyicha ro'yhatlar Moliya vazirligi to'liq holda tag'dim etiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari toonidan ariza yuborilganidan so'ng uch bank ish kunida tijorat banki tomonidan imtiyozli kredit ajratish yuzasidan qaror qabul qilinadi(garov taminoti yoki to'lov qobiliyati bo'lmagan loyhalar uchun kreditlar ajratilmaydi). Bank to'liq holda

ro'yhatni shakilantirib bo'lgandan so'ng o'ziga kerakli bo'lgan mablag' yuzasidan so'rovnoma yuborad. So'rovnomaga asosan Moliya vazirligi tomonida ikki bank ish kunida tegishli tartibda mablag'lar maxsus hisob schotiga o'tkazib beriladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlariga va oilaviy nodavlat tashkilotlari uchun ajratilgan mablag'lar sarflanishi yuzasidan manitorin olib boradi va doimiy hisobotlar tuzadi va bu bo'yicha Maktabgacha ta'lim tashkilotlariga va Moliya vazirligiga hisobot yuboradi. Shu kabi ko'lab maktabgacha takim tashkilotlari va nodavlat MTTlar uchun ajratilgan mablag'lar o'sib kelayotgan yosh avlodlar uchun har tomonlama mukamal bo'lgan yangi samaraliy o'quv jarayonini yuzaga keltirish va 2030-yilgacha bo'lgan muddatda 3-6 yosh oralig'idagi bolalar va 7 yoshga to'lgan va maktabga qabulini kutayot bolarni 100% qamrab olish maqsadida ajratiladi. Bu kabi imtiyozli kreditlar maktabgacha ta'lim tashkiloti bilan davlat xususiy sherikchilik asosidagi bitim tuzilgan va amal qilayotgan davrda ajratiladi. Davlat xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlariga ajratilgan mablaglar hisoblash tartibi kunlik 9 soat ish faoliyati yuritayotgan davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari ish maoshi bilan hisobga olinadi va to'lanadi shunidek direktor, direktor o.,rinbosari, tarbiyachi, defektolog, psixolog, musiqa xodimlarining ish haqini to.,lash uchun — 9 soatlik ish rejimida ishlaydigan umumiy turdagi davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ushbu xodimlar uchun belgilangan shtatlar me'yorlari hamda mehnatga haq to.,lash shartlari va miqdorlarida. Shunigek oilaviy maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun subsidiya berish yuzasidan undagi inventor jixozlar va qo'shimcha o'quv anjomlarni sotib olish uchun mo'ljlanlangan mablag'larni 75% gacha subsidiyalar ajratiladi. 2024-yil 1-avgustdan boshlab Qoraqalpog.,iston Respublikasi va viloyatlarning 1 va 2-toifadagi tuman (shahar)larida faoliyat yuritayotgan oilaviy MTTlarga ular tomonidan yollangan tarbiyachi va tarbiyachi yordamchilariga ish haqini to.,lash uchun — 9 soatlik davlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun belgilangan ish haqining 75 foizi miqdorida ularda ta'lim olayotgan har bir bolani ovqatlantirish, yumshoq jihozlar (matraslar, yostiqlar, ko.,rpalar,

choyshablar, ko,,rpa va yostiq jildlari, yoping,,ichlar, qop-ko,,rpa) hamda dori-darmonlar bilan taʼminlashga sarflanadigan xarajatlarni qoplash uchun — davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlarida belgilangan normativlarning 75 foizi miqdorida 2024-yil 1-avgustdan boshlab 2025-yil 1-yanvarga qadar 3-toifadagi tuman (shahar)larda faoliyat yuritayotgan oilaviy MTTlarga ular tomonidan yollangan tarbiyachi va tarbiyachi yordamchilariga ish haqini to,,lash uchun — 9 soatlik davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlari uchun belgilangan ish haqining 90 foizi miqdorida ularda taʼlim olayotgan har bir bolani ovqatlantirish, yumshoq jihozlar (matraslar, yostiqlar, ko,,rpalar, choyshablar, ko,,rpa va yostiq jildlari, yoping,,ichlar, qop-ko,,rpa) hamda dori-darmonlar bilan taʼminlashga sarflanadigan xarajatlarni qoplash uchun — davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlarida belgilangan normativlarning 90 foizi miqdorida. 2025-yil 1-yanvardan boshlab 3-toifadagi tuman (shahar)larda faoliyat yuritayotgan oilaviy MTTlarga ular tomonidan yollangan tarbiyachi va tarbiyachi yordamchilariga ish haqini to,,lash uchun — 9 soatlik davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlari uchun belgilangan ish haqining 85 foizi miqdorida ularda taʼlim olayotgan har bir bolani ovqatlantirish, yumshoq jihozlar (matraslar, yostiqlar, ko,,rpalar, choyshablar, ko,,rpa va yostiq jildlari, yoping,,ichlar, qop-ko,,rpa) hamda dori-darmonlar bilan taʼminlashga sarflanadigan xarajatlarni qoplash uchun — davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlarida belgilangan normativlarning 85 foizi miqdorida 4 va 5-toifadagi tuman (shahar)larda faoliyat yuritayotgan oilaviy MTTlarga ular tomonidan yollangan tarbiyachi va tarbiyachi yordamchilariga ish haqini to,,lash uchun — 9 soatlik davlat maktabgacha taʼlim tashkilotlari uchun belgilangan mehnatga haq to,,lash shartlari va miqdorlarida;

Xulosa: Maktabgacha taʼlim tashkilotlari uchun ajratiladigan ko'plab qulayliklar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O,,zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 19-sentyabrdagi **PF–5812-son Farmoni** — O,,zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi.
2. O,,zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-martdagi **PQ–5042-son Qarori** — Davlat-xususiy sheriklik asosida maktabgacha ta’lim tashkilotlarini rivojlantirish chora-tadbirlari to,,g,,risida.
3. UNICEF (2020). *Towards Achieving Universal Early Childhood Education in Uzbekistan*. Tahliliy hisobot.
4. Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi (2022). *O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha ma’lumotnoma*. Toshkent.
5. IFC (International Finance Corporation). (2021). *Public-Private Partnerships in Early Childhood Education: Opportunities and Challenges*.
6. OECD (2022). *Financing Early Childhood Education through PPP Mechanisms: International Practices*.
7. Juraev A. (2023). *Davlat-xususiy sheriklik asosida maktabgacha ta’limni rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi*. Ilmiy maqola.
8. Karimova Z. (2021). *O‘zbekiston sharoitida DXSh asosida maktabgacha ta’lim tashkilotlarini rivojlantirish tajribalari*. Toshkent.
9. World Bank (2019). *Expanding Access to Quality Early Childhood Education in Uzbekistan: Policy Options and Recommendations*.
10. Tadjibaeva L. (2020). *State and Private Partnership in Preschool Education: Best Practices in Developing Countries*. Ilmiy maqola

11. Harry Anthony Patrinos Felipe Barrera-Osorio Juliana Guáqueta. The Role and Impact of Public-Private Partnerships in Education. 2009. The International Bank for Reconstruction and Development // The World Bank. pp 53
12. Юсупов Н.А ва Карабаев Ф.Э. Теория и практика государственно-частного партнерства. Учебный модуль. Под редак. А.Э.Шайхова. -Т.: 2013. -113 с.
13. А.Низамов. “Таълим муассасаларининг ижтимоий ҳамкорлигида давлат-хусусий шериклик модели”. Монография. Т.: ЎМКХТТКМО ва УҚТ институти. 2017. -110 б.
14. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Экспресс-курс. 2-е изд. / Пер. с англ. под ред. С. Г. Божук. — СПб.: Питер, 2006. — 464 с:
15. 2017-йил 15-сентябр Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Нодавлат таълим хизматлари кўрсатиш фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори //, 2017-йил 15-сентябр //from/LexUZ
16. <https://www.uzdaily.uz/ru>